

การพัฒนาตัวชี้วัดในการประเมินและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาชนในการ ป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

INDICATORS DEVELOPMENT FOR THE EVALUATION OF PEOPLE'S NETWORKS FOR PROTECTION AND SOLUTION OF NARCOTICS PROBLEM IN BANGKOK METROPOLITAN AREA

ผู้วิจัย

อุสา สุทธิสาคร

Usa Sutthisakron

jumping100@hotmail.com

สิทธิพงษ์ วัฒนานนท์สกุล

Sittipong Wattananonsakul

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดในการประเมินและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่กรุงเทพมหานครในมิติของประสิทธิภาพ (efficiency) ประสิทธิภาพ (effectiveness) และธรรมาภิบาล (good governance) ของเครือข่าย รวมถึงจัดแบ่งกลุ่มเครือข่ายตามศักยภาพเพื่อนำข้อมูลมากำหนดกิจกรรมและพัฒนาการดำเนินงานของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เก็บข้อมูล ระหว่างเดือนสิงหาคม 2554 – เดือนธันวาคม 2554 ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพข้อมูลเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากผู้นำชุมชน 1,401 คน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม กับผู้นำชุมชน คณะทำงานเครือข่าย และผู้ปฏิบัติงานจาก ปปส. กทม. รวม 185 คน โดยมีหน่วยการวิเคราะห์เป็นเครือข่าย 51 เครือข่าย

ผลการวิจัยสามารถกำหนดตัวชี้วัดเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินเครือข่าย ใน 3 มิติหลัก ได้แก่ มิติของประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 6 ตัวชี้วัดหลัก ได้แก่ 1) ปัจจัยดำเนินการ 2) การบริหารงานภายใต้เงื่อนไข ปปส. 3) การแก้ไขปัญหา 4) ประสิทธิภาพของระบบติดตามประเมินผล 5) ความคุ้มค่า และ 6) โครงสร้างพื้นฐานของเครือข่าย

มิติของประสิทธิผล ประกอบด้วย 10 ตัวชี้วัดหลัก ได้แก่ 1) ความสอดคล้องของกิจกรรมกับวัตถุประสงค์ 2) ผลที่เกิดขึ้นตามเงื่อนไขของการให้เงินสนับสนุน 3) เกิดภาคีทำงานร่วมกัน 4) ชุมชน สังคมให้ความร่วมมือ 5) เกิดนวัตกรรม ฐานข้อมูล องค์ความรู้เพื่อการลดปัญหายาเสพติด 6) กิจกรรมและการสนับสนุนทางสังคมเพื่อต่อต้านยาเสพติด 7) เป้าหมายเชิงคุณภาพ 8) จิตสาธารณะ 9) ด้านความยั่งยืนของเครือข่าย 10) แผนงานเครือข่ายในอนาคต

มิติของธรรมาภิบาลของเครือข่าย ตัวชี้วัดหลัก ได้แก่จริยธรรมของแผนงาน/เครือข่าย

ผลการวิเคราะห์ สามารถจำแนกคุณภาพเครือข่าย ได้เป็น 5 ระดับ ได้แก่ ผลการปฏิบัติงานดีพิเศษ จำนวน 10 เครือข่าย คิดเป็นร้อยละ 18.9 ระดับดีมาก จำนวน 11 เครือข่าย คิดเป็นร้อยละ 20.8 ระดับดี จำนวน 19 เครือข่าย คิดเป็นร้อยละ 35.8 ระดับพอใช้ จำนวน 8 เครือข่าย คิดเป็นร้อยละ 15.1 และเครือข่ายที่ต้องปรับปรุง จำนวน 3 เครือข่าย คิดเป็นร้อยละ 5.7

คำสำคัญ ตัวชี้วัด เครือข่ายภาคประชาชน การป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด พื้นที่กรุงเทพมหานคร

¹อาจารย์ประจำสาขาการศึกษาทั่วไป คณะมนุษยศาสตร์และประยุกต์ศิลป์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

²อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ABSTRACT

The objective of this research is to develop the indicators for the assessment and development of people's networks for the protection and solution of narcotics problem in Bangkok Metropolitan areas. The three dimensions: efficiency, effectiveness and good governance are evaluated. The result were applied for setting suitable activities for the people's network in the future. The study was conducted within 51 communities' networks for the protection and solution of narcotics problem of people in Bangkok Metropolitan from August to December 2011.

Both quantitative and qualitative methods were applied in this research. The quantitative data were collected from 1,401 leaders of the communities. The qualitative data were interviewed and focus groups collected from 185 leaders of the communities, workers in people's networks as well as officials of Bangkok Area Narcotics Control Office.

The result revealed the indicators for the assessment of the people' networks in three dimensions were as follows: A. Efficiency dimension consisted of 6 indicators: 1) work process factors; 2) administration under Bangkok Area Narcotics Control Office's regulation; 3) problem solving; 4) efficiency of evaluation system; 5) worthiness; and 6) facilitator structure of network. B. Effectiveness dimension consisted of 10 indicators: 1) concordance of activities and objectives; 2) output according to money support condition; 3) working with other networks; 4) community cooperation; 5) innovation and knowledge to decrease drug addicts; 6) activities and social support for drug defensive; 7) qualitative objectives; 8) public consciousness; 9) sustainability of network; and 10) network's plan. C. Good governance

dimension, the key indicator is morality of the network plan.

The findings suggested that from the total of 51 people networks, 5 levels can be categorized according to the network quality. They are 10 networks, or 18.9%, are excellent; 11 networks, or 20.8 %, are superior; 19 networks, or 35.8%, are good; 8 networks, or 15.1%, are fair; and 3 networks, or 5.7%, are disqualified and needed urgent improvement.

Keywords: Indicators, People's Networks, Narcotics Problem, Bangkok Metropolitan Area

บทนำ

การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นนโยบายจำเป็นเร่งด่วนและเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของหน่วยงาน/ภาคีและประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญ จากสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในปัจจุบันที่มีความรุนแรงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2548 กรุงเทพมหานครจึงเป็นพื้นที่ 1 ใน 4 เป้าหมายยุทธศาสตร์ 5 รั้วป้องกัน ระยะที่ 3 (ปี 2554) ที่จะต้องลดระดับปัญหาความรุนแรงให้น้อยลงตามแผนปฏิบัติการประเทศไทยเข้มแข็ง ชนยะยาเสพติดอย่างยั่งยืน การจัดตั้งเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในกรุงเทพมหานครเกิดขึ้นราวปี 2545 โดยการรวมตัวของประชาชนในชุมชนต่างๆ มีเครือข่ายที่ดำเนินการต่อเนื่องมาถึงปัจจุบันจำนวน 51 เครือข่าย ครอบคลุมพื้นที่ 1,667 ชุมชน เครือข่ายเหล่านี้มีความสำคัญในเชิงยุทธศาสตร์เนื่องจากเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในกรุงเทพมหานครได้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการประเมินศักยภาพของแต่ละเครือข่ายเพื่อนำข้อมูลมาวางแผนโครงการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายภาคประชาชนให้เกิดความเข้มแข็งจึงมีความจำเป็น

เครือข่ายคือกลุ่มชุมชนที่มีความคิด มีปัญหา มีความต้องการคล้ายกัน ติดต่อประสานงาน หรือร่วมกัน

ทำกิจกรรมอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างเพื่อแก้ปัญหาหรือตอบสนองความต้องการของสมาชิก (ลิน สือสวน, 2546) ทั้งยังหมายถึงการที่คนมาร่วมประชุมกันและทำสิ่งที่ประนีประนอมต่อกัน โดยมีสัมพันธภาพพื้นฐานของความเท่าเทียมทั้งการสื่อสาร การเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารและการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ร่วมกัน(ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ธิระพันธุ์, 2546)

เสรี พงศ์พิศ (2548: 8-9) เห็นว่า เครือข่ายมีความหมายสำคัญ 2 ประการทั้งในฐานะที่เป็นกระบวนการทางสังคมอันเกิดจากการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่มองค์กร สถาบัน โดยมีเป้าหมายวัตถุประสงค์ และความต้องการบางอย่างร่วมกัน และเครือข่ายยังเป็นวัฒนธรรมองค์กร ที่มีการจัดกระบวนการทัศนความสัมพันธ์ใหม่ภายในองค์กร ระหว่างคนในองค์กรและระหว่างองค์กรนั้นและองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยเปลี่ยนจากการจัดการแบบลำดับชั้น (hierarchical) มาเป็นการสร้างเครือข่าย (networking) มีความสัมพันธ์แบบเสมอภาค ไม่เน้นการใช้อำนาจในการบริหารจัดการ แต่สร้างแรงบันดาลใจ ร่วมมือเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีและทำงานแบบประสานพลัง

ส่วนการประเมินโครงการนั้น Cronbach (1982) เห็นว่า การประเมินโครงการเป็นกระบวนการเก็บข้อมูลโครงการเพื่อใช้ข้อมูลตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการนั้น สอดคล้องกับ Weiss (1972: 21) ที่เห็นว่าการประเมินโครงการหมายถึงการประเมินค่าการดำเนินงานของกิจกรรมใดๆ อย่างมีระบบเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานนั้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต ส่วน Davis (1974: 272) เห็นว่าการประเมินโครงการหมายถึงการตรวจสอบวัตถุประสงค์ของโครงการว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด การประเมินโครงการจึงเป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศของโครงการ โดยมีวิธีการศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อเทียบการปฏิบัติงานกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เพื่อทราบถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลโครงการเพื่อให้ผู้มีอำนาจบริหารตัดสินใจเลือกสิ่งที่เหมาะสมต่อไป

อนึ่ง ในการประเมินโครงการนั้น ตัวชี้วัด (Indicators) เป็นสิ่งสำคัญในการประเมิน Johnstone (1981) เสนอว่าตัวบ่งชี้เป็นองค์ประกอบที่มีค่าแสดงถึงลักษณะหรือปริมาณของระบบการดำเนินงาน เป็นสารสนเทศที่แสดงให้เห็นถึงสภาวะหรือสภาพการณ์ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง โดยการนำตัวแปรหรือข้อเท็จจริงต่างๆ มาเชื่อมโยงสัมพันธ์กันเพื่อให้เกิดคุณค่าที่สะท้อนให้เห็นสภาพการณ์ที่ต้องการศึกษาโดยรวม เช่นเดียวกับ ไพศาล หวังพานิช (2533) ที่ระบุว่าในการประเมินต้องมีการกำหนดตัวชี้วัดเนื่องจากสามารถกำหนดคุณลักษณะต่างๆ ที่เป็นตัวบ่งชี้ถึงลักษณะของคุณภาพหรือคุณค่าของสิ่งที่ต้องการประเมิน

ดังนั้น เพื่อให้การประเมินครอบคลุมการทำงานและกิจกรรมการดำเนินงานของเครือข่ายภาคประชาชนในการทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดพื้นที่กรุงเทพมหานครครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดตัวชี้วัดในการประเมินเป็น 3 ระดับคือ 1) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้ากระบวนการ (Input Indicator: I) 2) ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator: P) 3) ตัวชี้วัดผลผลิตจากกระบวนการ (Output Indicator: O) โดยนำไปประเมินเครือข่ายในมิติของประสิทธิภาพ (efficiency) ประสิทธิภาพ (effectiveness) และธรรมาภิบาล (good governance) ของเครือข่าย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดในการประเมินและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันแก้ไขปัญหาเสพติดพื้นที่กรุงเทพมหานครในมิติของประสิทธิภาพ (efficiency) ประสิทธิภาพ (effectiveness) และธรรมาภิบาล (good governance) ของเครือข่าย รวมถึงจัดแบ่งกลุ่มเครือข่ายตามศักยภาพ เพื่อนำข้อมูลมากำหนดกิจกรรมและพัฒนาการดำเนินงานของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันแก้ไขปัญหาเสพติดพื้นที่กรุงเทพมหานครต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

เป็นการดำเนินการวิจัยกับเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในกรุงเทพมหานครจำนวน 51 เครือข่าย ครอบคลุมพื้นที่ 1,667 ชุมชน ในกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีวิจัยประเมินผลแบบผสมผสาน (mixed method evaluation research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ และคุณภาพ ดังนี้

1. การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำความเข้าใจธรรมชาติของแผนงาน/โครงการ และเครือข่ายโดยการศึกษาดูงานโครงการให้ทุนสนับสนุนโครงการข้อเสนอโครงการ รายงานผลการดำเนินงานของแต่ละพื้นที่ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. การกำหนดกรอบและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินกรอบและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน พัฒนาขึ้นโดยคณะผู้วิจัย โดยอิงจากงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน

3. การกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินการกำหนดเกณฑ์การตัดสินการดำเนินงานของเครือข่าย โดยให้คะแนนตามน้ำหนักความสำคัญของแต่ละองค์ประกอบในการปฏิบัติงาน

ประชากรในการศึกษา

ประชากรในการศึกษา แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ แหล่งข้อมูลจากเอกสาร และจากบุคคล

1. ข้อมูลและแหล่งข้อมูลจากเอกสารข้อมูลจากเอกสารประกอบด้วย รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเครือข่ายแบบรายงานสรุปโครงการ และแบบรายงานสรุปกิจกรรมการดำเนินงานของเครือข่ายทั้ง 51 เครือข่าย

2. ข้อมูลและแหล่งข้อมูลจากบุคคลแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แหล่งข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและแหล่งข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ แหล่งข้อมูลเชิงปริมาณได้จากผู้นำชุมชน 1,401

คนและแหล่งข้อมูลเชิงคุณภาพจำนวน 185 คน ประกอบด้วย คณะกรรมการเครือข่ายประธาน รองประธาน และเลขานุการของแต่ละเครือข่าย จำนวน 150 คน บุคลากรจากหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง 10 คน ผู้แทนชุมชนจำนวน 20 คน และเจ้าหน้าที่ ผู้แทนปปส.จำนวน 5 คน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาและสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเครือข่าย การสัมภาษณ์ การเข้าร่วมสังเกตการณ์การประชุม การสังเกตการณ์ในพื้นที่ และการสนทนากลุ่ม และการตรวจเยี่ยมเชิงประเมิน (evaluation site visit) ตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม - 30 ธันวาคม 2554

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

1. แบบสัมภาษณ์จำนวน 2 ชุด ดังนี้

- 1.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มย่อยสำหรับคณะกรรมการเครือข่ายจำนวน 8 ข้อคำถามเพื่อให้เครือข่ายประเมินตนเอง ดังนี้ 1) กลไกการทำงานเครือข่ายเป็นอย่างไร 2) ระบบบริหารจัดการเครือข่ายเป็นอย่างไร 3) กระบวนการทำงานเครือข่ายเป็นอย่างไร 4) ผลที่เกิดขึ้นจากการทำงานเครือข่ายเป็นอย่างไร 5) ปัญหาและอุปสรรคเครือข่ายมีอะไรบ้าง 6) ความเข้มแข็งเครือข่ายเป็นอย่างไร 7) การทำงานตอบโจทย์ปัญหาอาชญากรรมคดีเครือข่ายเป็นอย่างไร 8) ข้อเสนอแนะ

- 1.2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นแนวคำถามที่ใช้สอบถามกับผู้แทนชุมชน เจ้าหน้าที่/ ผู้แทนปปส. ที่ทำงานประสานกับเครือข่ายและภาคีที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยข้อคำถาม 9 ข้อ ได้แก่ 1) ความเป็นมาของการเข้ามาทำงานเครือข่าย 2) ประสบการณ์ในการทำงานเครือข่าย 3) ความพึงพอใจในการทำงานเครือข่าย 4) เครือข่ายมีแผนส่งเสริมความเข้มแข็งและพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายอย่างไร 5) ความต้องการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ/ ปปส. และอื่นๆ 6) อยากรู้ให้เครือข่ายมีการปรับเปลี่ยน/ พัฒนาอย่างไร 7) ปัญหา/

อุปสรรคในการทำงานของเครือข่าย 8) มีสิ่งใดบ้างที่เครือข่ายตั้งใจจะทำ แต่ยังไม่ได้นำมาดำเนินการ 9) ความประทับใจที่ได้จากการทำงานเครือข่าย

2. แบบสอบถามจำนวน 1 ชุด เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของเครือข่ายภาคประชาชน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดพื้นที่กรุงเทพมหานครสำหรับผู้นำชุมชน เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (1=น้อยที่สุด 2=น้อย 3=ปานกลาง 4=มาก 5=มากที่สุด) จำนวน 35 ข้อ

3. แบบประเมินตามตัวชี้วัดที่คณะผู้วิจัยจัดทำขึ้นเพื่อประเมิน (1) ประสิทธิภาพของเครือข่าย (2) ประสิทธิภาพของเครือข่าย (3) ธรรมาภิบาลแผนงาน/โครงการของเครือข่ายกำหนดตัวชี้วัดในการประเมินเป็น 3 ระดับ คือ 1) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้ากระบวนการ (Input Indicator: I) 2) ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator: P) 3) ตัวชี้วัดผลผลิตจากกระบวนการ (Output Indicator: O)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์ การกระจาย

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) การสรุปอ้างอิงเชิงอุปนัย (analytical induction)

การแปลความหมายผลการประเมิน

การแปลความหมายผลการประเมินเป็นการแปลผลตามเกณฑ์ของแต่ละตัวชี้วัด ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ระดับ 4 หมายถึงดีมาก ระดับ 3 หมายถึงดี ระดับ 2 หมายถึงพอใช้ ระดับ 1 หมายถึงปรับปรุง และเพื่อให้การประเมินสามารถบอกได้ถึงระดับของประสิทธิผล ประสิทธิภาพ และธรรมาภิบาลของเครือข่ายฯ คณะผู้ประเมินได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนสำหรับการประเมินตามกรอบการประเมิน โดยมีการแปลความหมายของคะแนนค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ระดับคะแนนระหว่าง 3.25– 4.00 หมายถึง ดีมาก

ค่าเฉลี่ย ระดับคะแนนระหว่าง 2.50–3.24 หมายถึง ดี

ค่าเฉลี่ย ระดับคะแนนระหว่าง 1.75–2.49 หมายถึง พอใช้

ค่าเฉลี่ย ระดับคะแนนระหว่าง 1.00–1.74 หมายถึง ปรับปรุง

สรุปผลการวิจัย

ผลการกำหนดตัวชี้วัดในการประเมินศักยภาพเครือข่าย 3 มิติหลัก ได้แก่ มิติประสิทธิภาพมิติประสิทธิผล และมิติธรรมาภิบาลของเครือข่ายในด้าน ปัจจัยนำเข้า (Input : I) กระบวนการ (Process : P) และผลผลิต (Output : O) มีดังนี้

1. ตัวชี้วัดในการประเมินประสิทธิภาพของเครือข่าย

ตัวชี้วัดประสิทธิภาพหรือความสามารถที่ทำให้เกิดผลในการทำงาน ประกอบด้วย 6 ตัวชี้วัดหลัก ได้แก่ 1) ปัจจัยดำเนินการ 2) การบริหารงานภายใต้เงื่อนไข ปปส. 3) การแก้ไขปัญหา 4) ประสิทธิภาพของระบบติดตามประเมินผล 5) ความคุ้มค่า และ 6) โครงสร้างพื้นฐานของเครือข่ายแต่ละตัวชี้วัดหลักมีองค์ประกอบย่อยดังนี้

1) ปัจจัยดำเนินการประกอบด้วย

1.1 ด้านบุคลากร ประกอบด้วย

1.1.1 จำนวนคนทำงานเพียงพอกับภาระงานที่มีอยู่

1.1.2 บุคลากรมีทัศนคติที่ดีต่อโครงการ

1.1.3 ร้อยละของบุคลากรที่รับผิดชอบ

โครงการมีประสบการณ์ด้านยาเสพติดในชุมชน

1.1.4 ร้อยละของสมาชิกทุกคนในเครือข่ายมีบทบาทหน้าที่ชัดเจน

1.1.5 ร้อยละของกรรมการในเครือข่ายที่ทำงานจริงเทียบกับกรรมการทั้งหมด

1.1.6 จำนวนชุมชนที่เข้าร่วมโครงการจริงเทียบกับชุมชนทั้งหมด

1.1.7 ลักษณะผู้นำ

1.1.8 โครงสร้างการบริหารปรากฏชัด (มีการกำหนดตำแหน่งและบุคคล)

1.1.9 มีการวางกติกา/ระเบียบของเครือข่ายปรากฏชัดเจน

1.2 ด้านงบประมาณ มีงบประมาณสำหรับดำเนินการตามแผนได้อย่างเพียงพอและทันเวลา

1.3 ด้านสถานที่ดำเนินโครงการ/ กิจกรรมมีสถานที่ที่พร้อม และสะดวกในการทำงาน

2) การบริหารงานภายใต้เงื่อนไข ปปส.

2.1 การดำเนินงานมีการจัดกิจกรรมตามลำดับขั้นที่ระบุไว้ในแผนดำเนินงานของโครงการ

2.2 ระยะเวลาการดำเนินงานเป็นไปตามแผน

2.3 มีการควบคุมกำกับและปรับปรุงแก้ไขเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง (รวมด้านการกำกับงบประมาณ)

2.4 การส่งรายงานประเมินครบถ้วน และทันตามกำหนดเวลา

3) ความสามารถในการแก้ไขปัญหา

3.1 ร้อยละของปัญหาอุปสรรคที่สามารถจัดการแก้ไขได้เรียบริ้อย

3.2 การแก้ปัญหาที่เกิดจากกิจกรรมลุล่วง

4) ประสิทธิภาพของระบบติดตามประเมินผล

4.1 ร้อยละของกิจกรรมสำคัญของโครงการที่ได้รับการประเมินผล

4.2 ร้อยละของผลการประเมินที่นำมาใช้ประโยชน์ในโครงการ

4.3 การติดตามความคืบหน้ากิจกรรมของเครือข่ายจากผู้ประสาน ปปส. เทียบกับปีที่ผ่านมา

5) ความคุ้มค่า

5.1 กิจกรรมก่อให้เกิดประโยชน์ได้ตามแผนฯ

5.1.1 ร้อยละของผลผลิตในโครงการที่แล้วเสร็จทันเวลา หรือก่อนเวลา

5.1.2 สัดส่วนของปริมาณงานที่เสร็จ เมื่อเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้

5.1.3 รายงานส่งตามกำหนด

5.2 งบประมาณที่ใช้

5.2.1 งบประมาณใช้ได้ครบตามที่ได้รับมา

5.2.2 มีหลักฐานเอกสาร พร้อมให้ตรวจ

5.3 สัดส่วนชุมชนที่ได้รับผล

5.4 ผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมาย (ชุมชน)

5.4.1 ทุกชุมชนได้รับกิจกรรมเนื้องานพอๆ กัน

5.4.2 กลุ่มเป้าหมายของกิจกรรมใน

เครือข่าย ได้ร่วมกิจกรรม (เช่นเยาวชนที่สู่มเสี่ยง หรือกลุ่มอื่นๆ)

5.4.3 ความทั่วถึงครอบคลุม/ กระจายทุกชุมชนในเครือข่าย

5.4.4 ผู้เข้าร่วมงานพอใจต่อผลของกิจกรรม/ โครงการ

5.4.5 ผู้เข้าร่วมงานพอใจกับคณะจัดงาน

5.5 ผลกระทบที่เกิดขึ้น: ทิศทางของผลที่คาดหวัง

2. ตัวชี้วัดในการประเมินประสิทธิผลของเครือข่าย ประสิทธิภาพ หรือ ผลสำเร็จที่เกิดขึ้น

ประกอบด้วย 10 ตัวชี้วัดหลัก ได้แก่ 1) ความสอดคล้องของกิจกรรมกับวัตถุประสงค์ 2) ผลที่เกิดขึ้นตามเงื่อนไขของการให้เงินสนับสนุน 3) เกิดภาคีทำงานร่วมกัน 4) ชุมชนสังคมให้ความร่วมมือ 5) เกิดนวัตกรรม ฐานข้อมูล องค์ความรู้เพื่อการลดปัญหาเสพติด 6) กิจกรรมและการสนับสนุนทางสังคมเพื่อต่อต้านยาเสพติด 7) เป้าหมายเชิงคุณภาพ 8) จิตสาธารณะ 9) ด้านความยั่งยืนของเครือข่าย 10) แผนงานเครือข่ายในอนาคต แต่ละตัวชี้วัดหลักมีองค์ประกอบย่อยดังนี้

1) ความสอดคล้องของกิจกรรมกับวัตถุประสงค์ พิจารณาการดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของเครือข่าย จำนวน 3 ข้อ 1.ป้องกัน / ป้องปราม 2. มีฐานข้อมูลผู้เสพผู้ค้า 3. แจ้งเบาะแส

2) ผลที่เกิดขึ้นตามเงื่อนไขของการให้เงินสนับสนุน

3) เกิดภาคีทำงานร่วมกันประกอบด้วย

3.1 จำนวนภาคีที่ทำงานด้วย

3.2 ร้อยละของภาคีที่เครือข่ายทำงานร่วมด้วยจริง (จากภาคีที่เกี่ยวข้องทั้งหมด)

3.3 ระดับความพึงพอใจของภาคีต่อการดำเนินงานของเครือข่าย

4) ชุมชน สังคมร่วมมือสร้างปัจจัยเอื้อต่อสุขภาพที่เกิดจากการผลักดันของเครือข่ายประกอบด้วย

4.1 จำนวนสิ่งแวดล้อม และสถานการณ์/สถานที่ที่ปลอดภัยเพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับตอนที่ยังไม่มีเครือข่าย

4.2 สัดส่วนชุมชนในเครือข่ายมีระบบยอมรับภัย/ สหกรณ์ อื่นๆ

4.3 มูลค่างบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรหรือภาคีรวมผลักดันเปรียบเทียบกับงบประมาณที่ได้จาก ปปส.

5) เกิดนวัตกรรมฐานข้อมูล องค์ความรู้เพื่อการลดปัญหาเสพติดประกอบด้วย

5.1 จำนวนชุดความรู้ งานวิจัย เอกสารวิชาการ

5.2 จำนวนชุดฐานข้อมูล เพื่อใช้ในการวางแผนและประเมินผลกิจกรรม/ โครงการยาเสพติด

5.3 จำนวนต้นแบบ/ รูปแบบกิจกรรมใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น หลังจากก่อตั้งเครือข่าย

6) มีกิจกรรมและการสนับสนุนทางสังคมเพื่อต่อต้านยาเสพติดประกอบด้วย

6.1 ร้อยละของงาน/กิจกรรมของโครงการที่มีผลต่อประชาชนโดยตรง

6.2 ร้อยละของพื้นที่ปฏิบัติงานของงาน/กิจกรรมของเครือข่าย

6.3 จำนวนประชาชน/บุคคลที่เข้าร่วมและได้รับผลจากงาน/ กิจกรรมของโครงการเมื่อเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้

6.4 จำนวนประชาชน/บุคคลในพื้นที่ปฏิบัติงานนำสิ่งที่เรียนรู้/ ศึกษางาน/กิจกรรมของโครงการไปปฏิบัติ

6.5 จำนวนองค์กรที่เข้าร่วมงาน/กิจกรรมของโครงการ (ประเภทขององค์กรได้แก่รัฐ ท้องถิ่น เอกชน ประชาชน)

7) เป้าหมายเชิงคุณภาพ พิจารณาจาก ชุมชน/ประชาชน เข้าร่วมกิจกรรม

8) การมีจิตสาธารณะ ประกอบด้วย

8.1 จำนวนผู้เข้าร่วมประชุมเครือข่ายตามตำแหน่งสมาชิก

8.2 การเข้าร่วมงานของ ประธาน กรรมการ เลขานุการฯ เครือข่าย

8.3 เครือข่ายมีการจัดเวที ร่วมถ่ายทอด แลกเปลี่ยน ประสบการณ์ความรู้ระหว่างกรรมการ สมาชิก และประชาชนทั่วไป

9) ด้านความยั่งยืนของเครือข่ายประกอบด้วย

9.1 ความต่อเนื่องของโครงการ หรือการขยายโครงการ พิจารณาจากการเสนอโครงการในระยะต่อไปประกอบด้วย 1) มีการวางแผนเครือข่ายระยะต่อไป 2) มีการขยายพื้นที่โครงการ 3) มีการได้รับสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานอื่น ที่ไม่ใช่ ปปส.

9.2 การยอมรับและการมีส่วนร่วมของประชาชน

9.2.1 ระดับบุคคลพิจารณาจากร้อยละของกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนงาน/โครงการมีการยอมรับหรือเห็นความสำคัญ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโครงการ

9.2.2 ระดับชุมชนพิจารณาจากร้อยละของชุมชน/องค์กรในชุมชนที่กำหนดไว้ในแผนงาน/โครงการ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโครงการ

9.2.3 การดำรงอยู่หากไม่ได้งบประมาณจาก ปปส.พิจารณาจากมีแผน หรือแนวทางในการดำเนินงานในระยะต่อไป หรือมีการผลักดันเข้าไว้ในแผนพัฒนาชุมชนขององค์กร/ หน่วยงานในท้องถิ่น

9.2.4 ทูทางสังคม / วัฒนธรรม พิจารณาจาก 1) การนำจุดเด่นของชุมชนเข้ามาร่วมปฏิบัติกิจกรรม 2) นำจุดเด่นในชุมชนร่วมกำหนดในแผนเครือข่าย 3) นำสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน (ทรัพยากร ภูมิปัญญา) มาใช้ให้เกิดประโยชน์

10) แผนงานเครือข่ายในอนาคต ตัวชี้วัดหลัก คือมีการวางแผนเครือข่ายไว้อย่างเป็นรูปธรรม

3. ตัวชี้วัดในการประเมินธรรมาภิบาลของแผนงาน/โครงการของเครือข่าย ตัวชี้วัดหลักคือจริยธรรมของแผนงาน/โครงการ ประกอบด้วยการอนุมัติและการใช้เงินซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

- 1) การอนุมัติโครงการ
 - 1.1 มีการตรวจสอบและประเมินข้อเสนอโครงการ (review proposal) ตามหลักเกณฑ์
 - 1.2 การทำสัญญาอย่างเป็นทางการ (formal contact)
 - 1.3 การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในอดีตประกอบการให้ทุน (empirical evidence)
 - 1.4 การมีข้อเสนอที่ดี (good proposal)
- 2) การใช้เงินของเครือข่าย
 - 2.1 ความเชื่อถือ (trust) ของ ป.ป.ส. ที่มีต่อประธาน/แกนนำ
 - 2.2 ความเชื่อถือของสมาชิกที่มีต่อประธาน/แกนนำ
 - 2.3 การใช้เงินโปร่งใส/ตรวจสอบได้
 - 2.4 การใช้เงินตามวัตถุประสงค์
4. ผลการประเมินตามตัวชี้วัด ผู้วิจัยได้ประเมินคุณภาพเครือข่ายฯ จำนวน 51 เครือข่าย ด้วยวิธีการถ่วงน้ำหนักตามความสำคัญในตัวบ่งชี้ย่อยการประเมินสามารถจำแนกคุณภาพเครือข่าย ได้เป็นเครือข่ายภาคประชาชนที่มีผลการปฏิบัติงานระดับดีมาก จำนวน 11 เครือข่าย คิดเป็นร้อยละ 20.8 เครือข่ายภาคประชาชนที่มีผลการปฏิบัติงานระดับดี จำนวน 19 เครือข่าย คิดเป็นร้อยละ 35.8 เครือข่ายภาคประชาชนที่มีผลการปฏิบัติงานระดับพอใช้ จำนวน 8 เครือข่าย คิดเป็นร้อยละ 15.1 และเครือข่ายภาคประชาชนที่มีผลการปฏิบัติงานระดับที่ต้องปรับปรุง จำนวน 3 เครือข่าย คิดเป็นร้อยละ 5.7 นอกจากนี้ยังมีเครือข่ายที่มีผลการปฏิบัติงานดีพิเศษ ซึ่งมีคะแนนสูงกว่า 3.25 และเข้าใกล้ 4.00 ทั้งหมดมีผลงานโดดเด่นเป็นรูปธรรมในการป้องกันแก้ไขปัญหาเสพติด จำนวน 10 เครือข่าย คิดเป็นร้อยละ 18.9 ผู้วิจัยจึงได้จำแนกกลุ่มเครือข่ายนี้เป็นเครือข่ายที่มีผลการปฏิบัติงานดีพิเศษดังกล่าว

อภิปรายผล

1. ตัวชี้วัดที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นนั้นพบว่าตัวชี้วัดด้านประสิทธิผลซึ่งเป็นปัจจัยด้านผลผลิต (output) มีตัวชี้วัดหลักมากที่สุดคือ 10 ตัวชี้วัดหลักและตัวชี้วัดย่อยจำนวน

23 ตัวชี้วัด ทั้งนี้เนื่องจากการทำงานของเครือข่ายภาคประชาชนจำเป็นต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผู้ให้ทุนคือป.ป.ส. ที่กิจกรรมต้องมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์คือ 1. เน้นการป้องกัน ป้องปราม 2. มีฐานข้อมูลผู้เสพผู้ค้า และ 3. การแจ้งเบาะแส นอกจากนี้การจัดกิจกรรมต้องก่อให้เกิดผลกระทบทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพต่อชุมชน เครือข่ายต้องสามารถสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นในชุมชนตลอดจนสร้างนวัตกรรม ฐานข้อมูล องค์ความรู้เพื่อการลดปัญหาเสพติดในชุมชนและสร้างภาคีทำงานร่วมกันในชุมชนด้วย เพื่อไม่ให้เครือข่ายทำงานอย่างโดดเดี่ยว นอกจากนี้การทำงานของเครือข่ายเองยังต้องมีความยั่งยืนโดยมีแผนงานในอนาคตที่ชัดเจนตลอดจนมีบุคลากรที่ทำงานอย่างมีจิตสาธารณะที่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมอย่างมากด้วย

ตัวชี้วัดในการประเมินประสิทธิภาพเครือข่ายนั้น มีทั้งส่วนที่เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้า (input) และกระบวนการ (process) การประเมินด้านปัจจัยนำเข้านั้น ปัจจัยดำเนินการด้านบุคลากร มีความสำคัญมาก ประกอบด้วยตัวชี้วัดย่อยถึง 9 ตัวชี้วัด ทั้งนี้เพราะบุคลากรที่ทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าและมีคุณลักษณะแตกต่างจากบุคลากรที่ปฏิบัติงานอื่นๆ นอกจากจะต้องมีความเป็นผู้นำที่มีทัศนคติที่ดีต่อโครงการแล้วจะต้องมีประสบการณ์ในการทำงานด้านยาเสพติดในชุมชนด้วย อย่างไรก็ตาม สิ่งที่จะช่วยขับเคลื่อนการทำงานของเครือข่ายภาคประชาชนที่มีความสำคัญเช่นกันคืองบประมาณ โครงสร้างพื้นฐานของเครือข่าย อาทิ สถานที่ดำเนินการ เป็นต้น

อนึ่ง การประเมินประสิทธิภาพเครือข่ายในส่วนที่เป็นปัจจัยด้านกระบวนการ (process) นั้นการประเมินการบริหารงานภายใต้เงื่อนไข ป.ป.ส. มีความสำคัญเช่นเดียวกับความสามารถในการแก้ปัญหา และประสิทธิภาพของระบบติดตามประเมินผลของเครือข่ายส่วนการประเมินตัวชี้วัดหลักคือจริยธรรมของแผนงาน/โครงการนั้นประกอบด้วย การอนุมัติโครงการและการใช้เงินที่ต้องมีการประเมิน

ข้อเสนอโครงการตามหลักเกณฑ์ การมีข้อเสนอที่ดี มีการใช้เงินตามวัตถุประสงค์ สามารถตรวจสอบได้ เป็นต้น

2. ตัวชี้วัดที่คณะผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เมื่อนำไปประเมินผลการปฏิบัติงานในมิติประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและธรรมาภิบาลของเครือข่ายพบว่า เครือข่ายภาคประชาชนในการทำงานเพื่อป้องกันแก้ไข ปัญหายาเสพติดพื้นที่กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีผลการปฏิบัติงานในระดับดีขึ้นไปถึงร้อยละ 75.5 (ได้แก่ มีผลการปฏิบัติงานระดับดี 19 เครือข่าย คิดเป็นร้อยละ 35.8 ระดับดีมาก จำนวน 11 เครือข่าย คิดเป็นร้อยละ 20.8 ผลการปฏิบัติงานดีพิเศษ จำนวน 10 เครือข่าย คิดเป็นร้อยละ 18.9) และมีผลการปฏิบัติงานระดับพอใช้ และต้องปรับปรุงเพียงร้อยละ 20.8 (ได้แก่ระดับพอใช้ จำนวน 8 เครือข่าย คิดเป็นร้อยละ 15.1 และเครือข่ายที่ต้องปรับปรุง จำนวน 3 เครือข่าย คิดเป็นร้อยละ 5.7) ผลการประเมินที่ได้จากตัวชี้วัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถประเมินผลเครือข่ายได้สอดคล้องกับการวิเคราะห์ตนเองของแต่ละเครือข่าย ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพและสอดคล้องกับงานวิจัยของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2554) ที่ศึกษาพบว่าการทำงานของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดมีความเข้มแข็ง โดยมีการดำเนินงานเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง มีแกนนำทำงานด้านยาเสพติดเพิ่มขึ้น มีทรัพยากรสนับสนุนการทำงาน สามารถประสานหน่วยงานด้านยาเสพติดและสามารถป้องกันและลดระดับความรุนแรงของปัญหาได้

อนึ่งการศึกษานี้ยังพบว่าเครือข่ายที่มีผลปฏิบัติงานดีนั้น ผู้นำมีความสำคัญมากในการขับเคลื่อนการทำงานของเครือข่ายให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและมีธรรมาภิบาล โดยคุณลักษณะผู้นำที่เหมาะสมกับงานด้านเครือข่าย ที่จะนำไปพัฒนาภาวะผู้นำชุมชนนั้นควรเป็นผู้นำตามแนวคิดคติมรวมหมู่ (collectivism) (Hiller et al., 2006) ที่เน้นถึงการทำหน้าที่ของผู้นำผ่านปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกภายในกลุ่ม รวมทั้งการแบ่งภาระหน้าที่ของผู้นำให้สมาชิกร่วมกันรับผิดชอบผลงานของกลุ่มจึงไม่ได้เกิดจากการมอบหมาย

งานให้โดยเฉพาะผู้ใดผู้หนึ่งในกลุ่ม แต่เป็นผลงานที่เกิดจากกระบวนการ (process) ของกลุ่ม ทีม หรือชุมชน รวมถึงมีการขับเคลื่อนภายในกลุ่มอยู่ตลอดเวลา ซึ่งจะทำให้การทำงานของเครือข่ายมีการพัฒนาก้าวหน้า การปรับตัวของผู้ค้ายาเสพติดทำให้สามารถป้องกันแก้ไข ปัญหาเสพติดในชุมชนได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. จากตัวบ่งชี้ที่คณะผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นเห็นว่าควรมีแนวทางการพัฒนาการทำงานของเครือข่ายดังนี้ในด้านประสิทธิภาพเครือข่ายควรมีการจัดระบบติดตาม ประเมินผลอย่างมีระบบและสร้างผลกระทบต่อชุมชนให้มากที่สุดโดยจัดกิจกรรมและดำเนินงานสอดคล้องกับการให้คำแนะนำของ ปปส. ในด้านประสิทธิผล ควรมีการวางแผนงานเครือข่ายในอนาคต และมีการพัฒนาวัตกรรม ฐานข้อมูลหรือองค์ความรู้เพื่อลดปัญหาเสพติดเพื่อเผยแพร่ต่อชุมชนและเครือข่ายที่ร่วมมือกันทำงาน นอกจากนี้ควรมีระบบการให้การสนับสนุนโดยการสอนงาน หรือพี่เลี้ยง (Mentoring) ในการหนุนเสริมให้เครือข่ายมีความเข้มแข็งมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครือข่ายที่ยังมีความเข้มแข็งน้อย อีกทั้งควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้นำที่ทำงานในเครือข่ายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและธรรมาภิบาลของเครือข่ายต่อไปอย่างต่อเนื่อง

2. จากปัญหาเสพติดที่ระบอบมากขึ้นและปริมาณยาเสพติดส่วนใหญ่มีการกระจายตัวอยู่ในกรุงเทพมหานคร ทั้งเป็นแหล่งพักยาเพื่อส่งไปยังที่อื่นและจำหน่ายนั้น การทำงานของภาคประชาชนจึงเป็นการทำงานที่หนุนช่วยการทำงานของภาคราชการให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการวางแผนยุทธศาสตร์ร่วมกันระหว่าง ปปส. และภาคประชาชนในการทำงานป้องกันแก้ไขปัญหาเสพติดในกรุงเทพมหานคร โดย ปปส. ควรให้ความสำคัญกับการมีงบประมาณที่ต่อเนื่องและเพียงพอเพื่อหนุนช่วยการทำงานของภาคประชาชนทั้งในด้านการจัดโครงการรณรงค์ป้องกันปัญหาเสพติดการฝึกอบรมคณะทำงาน

ให้มีความรู้ด้านยาเสพติด การเฝ้าระวังในชุมชนตลอดจน การพัฒนาคณะทำงานเครือข่ายและนวัตกรรมในการ ทำงาน เนื่องจากผู้ค้ายาเสพติดมีนวัตกรรมในการทำงาน อยู่ตลอดเวลา

3. ในการทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนของเครือข่ายควรให้ความสำคัญกับเยาวชน และชักชวนเยาวชนให้เข้ามาร่วมงานให้มากขึ้นหรือ พยายามสร้างแกนนำคนรุ่นใหม่ที่เป็นคนหนุ่มสาวให้มากขึ้น เนื่องจากพบว่าคณะทำงานเครือข่ายส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุและมีคนรุ่นใหม่ทำงานน้อยมาก เครือข่าย ควรให้ความสำคัญกับการสร้างแกนนำเครือข่ายคนหนุ่มสาวเพื่อสานต่องานเครือข่ายได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และมีความต่อเนื่อง

4. ปัญหายาเสพติดมีความสัมพันธ์กับปัญหาอื่น โดยเฉพาะปัญหาเศรษฐกิจและสังคม ดังที่พบจาก ชุมชนที่แก้ปัญหาเศรษฐกิจสังคมดีขึ้นจะสามารถขจัด ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดที่เคยมีในอดีตได้ อาทิ ชุมชนไม้เรียง ในจังหวัดนครศรีธรรมราช (ประยงค์ รัตนรงค์, 2546)และบ้านหนองกลางดง ตำบลศิลาแลง อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (สำนักที่ ปรีक्षा กรมอนามัย, 2559) เป็นต้น ดังนั้นการแก้ปัญหายาเสพติดในชุมชนควรดำเนินไปพร้อมกับการพัฒนาชีวิต ความเป็นอยู่และเศรษฐกิจสังคมของชุมชน โดยการ พัฒนาชุมชนแบบองค์รวมที่แกนนำเครือข่ายและคนใน ชุมชนร่วมมือกันทำแผนชุมชนเป็นแนวทางแก้ปัญหาและ พัฒนาเศรษฐกิจและชีวิตความเป็นอยู่ในชุมชนให้ดีขึ้น

บรรณานุกรม

- ไพศาล หวังพานิช. (2533). **หลักและวิธีการประเมินโครงการ**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทประชาชน ประชุม รอดประเสริฐ. (2533). **นโยบายและการวางแผน: หลักการและทฤษฎี**. กรุงเทพมหานคร: เนติการพิมพ์.
- ประยงค์ รัตนรงค์. (2546). **รวมความรู้ ประสบการณ์ และแนวคิดของชุมชนไม้เรียง**. กรุงเทพฯสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. ปารีชาติ วลัยเสถียร และคณะ. (2551). **รายงานโครงการสำรวจสภาพเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติด**. กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2554). **รายงานโครงการวิจัยความเข้มแข็งของเครือข่ายภาคประชาชนและปัจจัย สนับสนุนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด**. กรุงเทพมหานคร. ภาควิชาการพัฒนาระบบชุมชนคณะสังคม สงเคราะห์ศาสตร์.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2533). **รวมบทความทางการประเมินโครงการ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาติ ประสิทธิ์ รัฐสินธุ์ (2540). **การวิจัยประเมินโครงการ**. กรุงเทพมหานคร. ภาพพิมพ์
- เสรี พงศ์พิศ. **เครือข่าย**. (2548). กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน
- สำนักที่ปรึกษา กรมอนามัย. (2559). **กว่าจะถึงวันนี้ที่หนองกลางดง**. สืบค้นข้อมูลเมื่อ 10 ธันวาคม 2559 จาก <http://advisor.anamai.moph.go.th/main.php?filename=mitre15>
- อุสา สุทธิสาครและสิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล. (2554). **รายงานการวิจัย การประเมินและพัฒนาเครือข่ายภาค ประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดพื้นที่กรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกรุงเทพมหานคร (ปปส.กทม.).
- Alkin, M. C. (1990). **Debates on evaluation**. Beverly Hills, CA: Sage Publications.

- Hiller, N. J., Day, D. V., & Vance, R. J. (2006). Collective enactment of leadership roles and team effectiveness: A field study, *The leadership quarterly*, 17, 387-397.
- Johnstone, J. N. (1981). *Indicators of education system*. London: *UNESCO*.
- Stake, R. E. (Ed.). *Evaluating the arts in education: A responsive approach*. Columbus, Ohio: Charles E. Merrill.
- Weiss, C.H. (1972). *Evaluation research*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.